

Sova povražica.

Glasje mi vstajajo po glavi,
 Tak krut zločin mi zgodba pravi:
 Kraj gozda v borni lovski koči
 Ubije ženo mož po noči.
 Za kočó jo z zemljó zagrne
 Pod hojo — in se v kočó vrne;
 Za njim pa sova se prismoče,
 Na streho séde, divje uče;
 Vso noč ti vpije neprestano,
 Da se zasveti jutro rano.
 Ko pridejo zvečer mrakovi,
 Grče spet sovini glasovi.
 A lovec bled po koči hódi,
 Lasé si ruje, čudno blódi;
 In v vsaki senci, v vsakem kóti
 Se zdí mu, da ga žena móti:
 Čim dalje vrag divja na strehi,
 Tem huje žgó morilca grehi.
 Iz kočé plane vèn v mrakove
 In bega skozi lés in rove,
 Prepleza rte in skalovje,
 Prodíra skozi trn, grmovje;
 Od spredaj sovín vrišč ga pláši,
 Od zadaj žénin duh ga stráši:
 In ves krvav v ponočnem mrazi
 Do kočé v lésu se priplazi,
 In kliče, že držeč za kljuko:
 »Odpravi, mož, mi strášno muko!«
 In čuje v koči zagovórník,
 Brž vstane, odsloní zapórník,
 In lovec mu pripoveduje,
 Kako ga sova zasleduje,
 Da žénin duh ga silno muči
 Po noči in pri dnevní luči:
 »Pri tebi iščem si pomóci
 Hiteč do tebe v pozni noči.«
 In zagovórník lovcu reče:

»Za to te vest naj nič ne peče,
 Preženem jutri ti nadlogo,
 Začáram sovo in soprogo;
 Le sove več nikar ne draži,
 Da ptica se ti ne povraži.«
 Spet skoči lovec vèn v mrakove,
 Dreví čez grm in strm in rove,
 Hiteč domu čez čér, skalovje
 In skozi trnje in lesovje;
 Od zadaj žénin duh ga stráši,
 A nad glavó ga sova pláši.
 Doma brž v kočó se zaklene;
 Vrh strehe sova spet počene,
 In strašno svoj »hu-hu« ponavlja,
 Ko lovec zbehan spat se spravlja.
 Preméta mož se na ležišči,
 Plašé ga duh in sove vrišči.
 Razjarjen vstane, puško zgrabi,
 Svét zagovórníkov pozabi,
 Ven plane — pok! — zvali se ptica,
 Iž nje vzleti pa sov kopica:
 Pol stréhe jata sov pokríje,
 In divje uče, grozno vpije;
 Preklinja lovec in sopíha,
 Po sovah s protom ljut udriha;
 Pa vse pobíte, mrtve sove
 Izpremené se v jate nove.
 Mož tolče in se ne upéha:
 Mož nehaj, sov je polna streha!
 Ne čuješ, kaj grče nasproti?
 Umákni se, oj, beži s poti!
 Ne čuje, dvigne prot, udari — —,
 Obspé ga jata in mesari — — —
 Ko v jutru drugi dan napóci,
 Gre zagovórník k lovski koči:
 Mrliča zrè ter ljute rane,
 Kaj bilo je, takoj ugane.

A. H.

Spomini s slovanskega juga.

(Spisal Podgoričan.)

I.

Bilo je v jeseni l. 1875. Ob pe-
nečem Vrbasu nad Skopljem je
taborila četa ustašev. Vodil jo je
ustaški vodja Kosan. V četi so bili krepki
možje in vitki mladeniči, kateri se niso
hoteli ukloniti turškemu jarmu.

Likali in gladili so jatagane, handžare
in dolge puške ter so se pripravljali za
drugi dan, ko se bodo bili s Turki. Pri-
čakovali so krutega Tonkić-ago, ki je
pobiral davek med kristijani.

Kakor je vodja izvedel, peljal bode
drugi dan aga davek v Travnik. Tega
so jim hoteli ustaši iztrgati, ker ga je
bilo največ iztirjanega po krivici in sili.
Zato je tako živahno gibanje po taboru.

Ustaši so pustili Turka radi v miru,
le kadar jim je šlo trdo, ali kadar so
Turki brez usmiljenja davek pobirali,
zavrela jim je sicer hladna kri, in takrat
so klali Turka prav po turški navadi.
Tudi sedaj so pobirali Turki davek in
ravnali so prav po nečloveško s kristijani.

Že nekaj dnij sèm je prihajalo mnogo
môž in mladeničev v tabor. Ti so pri-
povedovali, kako odirajo ubogo rajo kruti
age in njih pomagači. Našteli so mnogo
krvavih zločinov, katere so učinili Turki
v raznih krajih.

* * *

Pozna noč je. Po temnem gozdu ob
šumečem Vrbasu stopa ustaška četa vodje
Kosana v sotesko Klanjac. Ondod se vije
cesta iz Pliva, kjer je Tonkić-aga na-
zadnje pobiral davek, v Travnik. Ko dospó
ustaši v sotesko, razdelé se na dve četi;
ena se obrne na levo, druga na desno
stran v temni gozd, ki se razprostira ob
obeh straneh poti. Pri poti pusté straže,

da pazijo na prihod agin ter ga javijo
takoj Kosanu.

Za nepokojno nočjo pride usodni dan.

Ustaši pričakujejo željno boja, v ka-
terem bodo iztrgali Turkom davek in se
osvetili za krivice.

Skoro ima biti poludne. Vse tiho in
mirno. Solnce pripeka vroče; ptiči molcé
po sencah; nobena sapica ne pihlja.

Ustaši čakajo nestrpljivo, oči se jim
svetijo, kite se jim napenjajo. Gorjé so-
vragu, katerega zadene sila maščeval-
nosti, naraščajoča vsak trenotek! Sled-
njič se vendar zasliši vpitje vojakov in
drdranje vóz. Straža naznani prihod vo-
jakov. V hipu poležejo oboroženi ustaši
po grmovju.

Bila je jako dolga vrsta vóz in polo-
vica več Turkov je stopalo ob njih, nego
li je bilo ustašev. Izvestno, ako bi ne
bilo gnalo ustašev maščevanje, bili bi
pustili Turke mirno hoditi.

Prvi voz dospè na vrh soteske. Kot
bi trenil, zagromé h krati puške ustašev,
in naslednji trenotek planejo napadniki
iz skrivališča ter se z glasnim krikom
zapodé v osuple vojake.

Boj je naglo končan. Dušmane, katerih
ni zadela krogla, podrl je jatagan ali
handžar ustaški. Nekaj so jih ujeli, med
drugimi tudi ago.

Ustaši zapusté naglo bojno polje ter
hité nazaj v temne gozde nad Skopljem.
Seboj vlekó ujete Turke in nesó, kar
morejo živeža in drugih rečij. Vozove
in mnogo prtljage so zažgali, da bi se
Turki s čim ne okoristili.

V pozni noči še le pridejo v svoje
taborišče. Veseli so zmage in dobrega
uspeha. Saj so vzeli Turkom mnogo rečij,
katere so bile prej lastnina kristijanov,

ujeli so tudi več vojakov in krvoločnega Tonkić-ago.

Tonkić-aga je uradoval v selu Plivo, kjer je stal dom ustaškega vodje Kosana. Že leto prej je aga Kosanu mnogo hudega učinil. Takrat je zapustil vodja Kosan svojo ženo, starega očeta in sina Grujico, ter je bežal v gore. Zbiral je okoli sebe mladeniče in može, kateri so ubežali turškim ječam ter jih je vadil v orožju.

Večkrat je že porazil čete Turkov, katere so zalezovale ustaše. V nevarnosti se je umaknil v gozde, da ga niso ujeli.

Danes se mu je posrečilo ujeti svojega krutega sovražnika Tonkić-ago, katerega je toliko časa iskal zaman.

Ustaši, dospevši v tabor, zanetili so ogenj ter si skuhal jed, da si utolažijo hudo lakot.

Ujetniki so ležali zvezani pred taborom. Vodja Kosan in nekaj veljavnih ustašev se je posvetovalo, kako bi kaznovali sovražnika. Vsi so bili za smrt na kolcu, na katerem so že čestokrat kristijani umirali; le Kosan je bil za smrt sè svinčem.

Drugo jutro so bili ustaši zgodaj na nogah. Vršiti se je imela obsodba nad ujetimi Turčini. Nekaj mladeničev je stopilo s puškami v roki v sredo tabora, drugi pa so stali za njimi v polukrogu.

Ujetniki so bili pripeljani drug za drugim v smrt. Vrli mladeniči so se spretno obnašali. Vsakemu Turku je zadostovala ena svinčenka.

Zadnji je bil aga. Ko ga dovedejo pred oborožene mladeniče, začne prositi: »Kosan, osvobodi me! Dam ti denarja, kolikor hočeš; obetam, da ti bodem varoval ženo in vso družino v Plivu. Prosim te, odpusti mi, kar sem ti zlega učinil in reši me rôk svojih drugov!«

Kosan ne odgovori ničesar; zamišljen sloni na deblu drevesa in ne vidi, kako vpraševalno ga zró ustaši.

Eden ustašev ga nagovori: »Kosan, si-li slišal ago?« — »Ne«, odgovori Kosan ter stopi med ustaše. Ti mu povedó, kako je prosil aga. Kosan se bitko nasmehne ter pravi: »Ne smem.«

Aga prebledi: »Zaklinjam se pri bradi preroka« (glasen smeh zaženó ustaši), »da izpolnim svojo besedo.«

Kosan se nasmehne, pa vendar pravi: »Ako mi obljubiš, da ničesar o meni in o mojih tovariših ne zineš, ter ne bodeš več zatiral raje, osvobodim te.«

Aga mu sevêda obeta, da bode molčal in pustil v miru rajo. Ustašem se bere na obrazu nevolja, ker je oprostil krutega in smrti vrednega ago; a ker so ga slušali, niso se uprli njegovi naredbi.

Ago so odpeljali v stran, ustaši so se pa posvetovali, kaj bi sedaj storili. Sklenili so, da pošljejo ago domov, tabor pa zapusté, ter si poiščejo novo taborišče. Dva ustaša sta spremljala Tonkić-ago do ceste, drugi so pa spravljali različne reči ter se odpravljali na pot.

Ko se vrneti ustaša, dvigne se vsa četa. Nekaj ur hodijo, potem pa se ustavijo, da se počijejo in počakajo noči.

Kmalu jih objame noč in polna luna priplava na modro obnebje. Bila je noč, kakor nalašč za ustaše.

Ustaši se dvignejo ter stopajo iz gozdov k šumečemu Vrbasu, da bi lože dalje popotovali.

Kosan je zamišljen korakal za četo. Rojili so mu po glavi zadnji dogodki ter ga polnili sè strahom in skrbjo. Pustil je očeta, ženo in otroke v Plivu blizu svojega sovražnika Tonkić-age in ta — Bog vedi, kako bode izpolnil besedo. Za-se in za četo ga ne skrbi. Ko pridejo v zeleno Radušo planino, bodo zopet varni, in vendar . . . Bog vé, kaj krije sedaj še temna prihodnjost. A naj pride kar koli, raje umrje, nego tako živi še dalje, kakor hoče neusmiljeni

Turek. Tudi smrt je svoboda. O krasna svoboda slovanska — smrt!

Brez težav pridejo v Radušo. Potovali so skozi male vasi, kjer so stanovali večjidel pravoslavni kristijani; za peščico poturčencev se itak niso ménili, vedé, da jim nič žalega storiti ne morejo.

Imeli so ustaši kaj važne razloge zapustiti svoj dosedanji tabor. Potolkli so bili tlačitelje v Klanjcu, turška vlada jih je vsled tega iskala po bližnjih gorah.

Tonkić-aga je bil pa še celó v taboru — in sedaj je prost. Ustaši mu ne verjamejo mnogo, saj je že star rek, da moslim ne drži prisege. V Raduši planini so bili ustaši varnejši in bližje bratom Ercegovcem.

Taborili so v globoki dolini pod Radušo. Dolg čas so prodajali in brez posla so pohajali po gozdih, ne vedé, kaj se godi v Plivu in okolici.

(Konec.)

Pokojni gribeljski cerkovnik.

(Črtica iz Bele Krajine; spisal Janko Barlè.)

(Konec.)

Nménite-li, da se je premislil spoštovani Jurij? — »Oženil se bodem, pa se bodem,« — bila je od sedaj edina misel v njegovih modrih glavi, čeravno se je že enkrat pošteno opeknel. Njemu je bilo sedaj le še bolj jasno, da res ženske v hiši potrebuje, na katero še preje mislil ni. — »Kdo mi bode krpal, kdo kuhal, kdo me bode pral?« — mislil si je cerkovnik, čeravno se je vse to preje tudi brez ženske opravilo. Zakrpal si je »brageše« (hlače) sam, čeravno ne znam kako lepo, vendar za silo je le bilo, in tudi krompir se je za silo skuhal na malem ognjišču spoštovanega Jurija Šmice, gribeljskega cerkovnika.

In zopet je cerkovnik premišljeval, katero naj bi si izbral za družico. Težko se dobi dobra ženska. Iskal je cerkovnik, iskal tu pa tam, — nikjer nič: ena ga ni hotela, druge se ni upal prositi, tretja je bila presiromašna.

Bil je v Černomlju somenj. Cerkovnikova dobra krnja se je med tem otelila in gribeljski cerkovnik je odgnal lepega telička v Černomelj na prodaj. Nekaj posebnega so vam ti somnji v Beli Krajini. Vedno so dobro obiskani,

dasi je pravih kupcev in prodajalcev le malo. Skoraj od vsake hiše gredó po trije: gospodar, da si kupi kosó, ali pa brus; hišna mati, katera nosi na somenj par vencev čebule, ali pa kako glavico zelja, tudi kako piščice, a na somnju si pri zgovornem Ribničanu umisli lonec ali pa skledo; a z njima gre pa tudi nadepolni sinček, ali pa pridna hčerka, da se že v mladosti nauči kupovati in pa prodajati. In to vam je, dragi moji, vselej tako, kadarkoli je v lepem Černomlju, ali pa v novi Metliki somenj. Med te redne obiskovalce sejmov pa nisem uvrstil spoštovanega Jurija Šmice, saj je imel danes vendar le važnega posla, saj je prodajal malega telička in ga tudi še dosti dobro prodal.

Popoludne se je vračal Jurij Šmic s somnja domóv. Dobro je prodal teliča in korakal je zadovoljno in veselo po prašni cesti, a nogi je imel dolgi in je skoro došel Brkopčevo Doro iz Cerkvish, katera se je tudi vračevala s somnja. Brkopčeva Dora je bila, ménim, nekaj čez trideset let staro deklé. Svojega dóma ni imela, nego je imela tam pri Butalatih sobico izgovorjeno, saj so si bili nekaj v rodu. Vendar niso lepo med seboj

živeli, ker se je Dora vedno kregala z mlado Butalatovko. Ne vém, katera je bila vzrok temu večnemu prepiru, Dora vsaj ni hotela biti nikdar ničesar kriva; vendar ljudje so govorili, da imata obe neki prav dolg jezik. Zató si je pa Dora tudi sama kuhala in imela vedno kako njivico v najemu, kjer je posejala in posadila, kar ji je bilo potrebno. Lepa ni bila Brkopčeva Dora. Tanka, dolga, suha je bila, in ni čuda, če je imela, kakor se je govorilo, tudi dolg, vendar ne suh, nego dobro namazan jeziček.

»Ti jo pa dobro mahaš!« — ozrla se je Dora na Jurija, ko jo je došel. — »Kaj si takó hitro opravil?«

»I saj tudi nisem imel posebnega posla. Tele je bilo lepo in našel sem skoro kupca. Kaj pa hočem še v Černomlju delati?«

»No, mož že dobi opravila, če ni drugega, gre pa malo v krčmo, saj imajo neki dobro pijačo, v gradu.«

»He, sevéda pijača je, samo za denár je huda — svet nima groša!«

»Presneti Jurij, glej ga no, kakó si varčen postal; kdó bi si mislil?«

»Treba je, treba, časi so hudi!« — odgovarjal ji je Jurij in korakala sta v prijateljskem razgovoru dalje. Ne vém, kako se je dogodilo, da je Jurij, ko je domóv prišedši spravljal dobljene denarje v omarček, dejal: — »To vzamem, ali pa nobene!« — in takó je tudi bilo, ker se v jeseni onega leta Brkopčeva Dora ni zvala več Brkopčeva Dora, nego žena spoštovanega Jurija Šmíca, gribeljskega cerkovnika.

* * *

Imel je Jurij Šmíc ženo v svoji koči, katere je tako potreboval. Ne vém, kakó je bilo s krpanjem, ker je naš cerkovnik prav takó sedaj, kakor popreje, imel na svoji suknji večkrat kako luknjo, a tudi mi ni znano, da bi se bil kje hvalil, da mu njegova mlajša polovica ne znam kakó izvrstno kuha. Vendar bilo je nežno žensko bitje in sicer prav zgovorno žensko bitje v cerkovnikovi koči in o tem so znali najbolje njegovi sosedje povedati.

Cerkovnikova Dora je imela tudi kokoši; Jurij jih popreje, dokler je bil še

samec, ni imel. Čemú neki? Saj je imel z drugimi stvarmi dosti opravila, in pripraviti si tudi ne bi znal kokošje pečenke. Povedal sem že, da ni bilo kaj prida svetá okrog Jurijeve kočice, pa se je zató kaj lahko pripetilo, da so kokoši zašle tjekaj na sosedovo dvorišče. Soseda ni s početka nič rekla, ali kasneje, ko se je to le ponavljalo, zapodila je te nadležne goste, češ, kaj jih pa redi, če jih nima kje imeti. I kaj vém kako, saj ni rekla baš tako glasno, vendar jo je mlada Šmícovka, ki ni imela samo dobro razvitega jezika, nego tudi sluh, slišala, pokazala se iz veže in začela:

»Ne bodejo ti trave pozobale, ne! Koli-kokrat se pa tvoje k meni zaleté!«

»Moje?« — začudila se je sosedica. — »Tega mi pač ne moreš reči. To ti pa povém, da bodem odslej vsako tvojo kar s kamenom ali pa s krepelcem pogнала, če mi pride še kdaj na dvorišče.«

»Ti boš krepelila? Ti?« ustila se je cerkovnikovka — »jaz bi te pač rada videla, kakó bi moje kokoši krepelila, ti, pa ti! . . .«

In takó se je nadaljeval prepír, a nečem naštevati raznih priimkov, s katerimi sta se jezni sosedí nadárjevali, dokler se nista, kakor dva razdražena gada pobrali v svoji veži.

Takó se je prepír širil. Tudi z drugimi se je cerkovnikovka spoprijela. Cerkovniku, našemu poštenemu Juriju Šmícu, bilo je pač težko, da se mu žena prepíra z vsemi vaščani, s katerimi je preje v takem lepem miru živel, vendar potrpel je.

Enkrat ji je pa vendar-le rekel:

»Slišiš, Dorca« — počel je in se pogladil z roko po čelu — »slišiš, Dorica, mislim, da bi bilo vendar le prav, da malo bolje živiva sè sosedí. Človek vendar večkrat kako stvar potrebuje, kje naj jo dobi, če ne pri sosedu? Pa ljubiti se moramo med seboj.«

»Sedaj bodi pa še ti siten, bedak neumni! Kakoršni so oni, taka sem pa jaz. Lizala se jim pa ne bodem« — rekla je odločno žena.

»Nikari takó, Dorca, cerkovnik sem in pristoji se pač, da z vsemi lepo v miru živim.«

»He, he,« — zasmejala se je žena — »to ti pa res mnogo nosi! Glej ga no, glej, kaj se ti méša?«

»Nè, ni lepó ne, da nad vsakim kričiš, in da se z vsakim kregaš.«

»Nò, ti me bodeš učil, kaj naj delam? Ti osel stari, ti! Pojdi, pojdi raje s krnjó na pašo, a mene pa pusti, jaz že vém, kaj delam, poslušala pa ne bodem nobene pridige!«

Odšel je Jurij in bilo mu je težko, da ima táko ženo, in nič več ni bil vesel. Tudi sosedov se je ogibal, boječ se, da mu ne bi kaj očitali, ker je bil poštena duša spoštovani Jurij Šmíc, gribeljski cerkovnik.

* * *

Bilo je po zimi. Sneg je pokrila pred nekoliko dnevi lepo ravnino ob Kolpi, a doli od Gorjancev je brila prava kraška burja. Vsakdo se pritisne ob takem času najraje k topli peči, v kateri veselo plapolá ogenj. Tudi spoštovani Jurij Šmíc, gribeljski cerkovnik in pa njegova zgovorna polovica sta bila v svoji koči; ona je nekaj krpala, on je pa pri peči lučnike cepil.

»Ti!« dejala je ona — »drv ni, treba bode v gozd, da nabereš suhljadi.«

Cerkovnik je prenehal cepiti, vzdignil je glavo in rekel:

»Ej, za nekoliko dnij bode že še, čeravno bolj po malem.«

»Kaj, nič več jih ni. Sè slamo pa ne bodem kurila.«

»Pa bi vendar počakala, Dorka, sedaj také brije zunaj; jutri pojdem, mogoče bode topleje.«

»Kar sedaj pojdi, kaj se bodeš izgovarjal! Sediš rad pri peči, a storil ne bi nič, jaz sama pa tudi ne bodem hodila v gozd po drva.«

Molčal je Jurij, vzela suknjo in sekiro in odšel v gozd. Dolgo je nabiral, saj ni mogel nič pripravnega nabrati, ker je najlepše polomljene veje sneg zamel. A po taki burji nabirati je tudi hudó,

saj si je mislil, da mu bode odneslo nos in ušesa. Utrudil se je Jurij, predno je nabral, da je bilo dosti. Povezal je veje in se na butaro vsedel, da se malo odpočije, saj se je tako trudil, da mu je postalo vroče. Ko se je malo odpočil, vzel je butaro na rame in odšel počasi po snegu domóv . . .

* * *

In ni bil več oni stari Jurij. Ko je ondaj iz gozda prišel, ni mu bilo dobro in čez nekoliko dnij je moral v postelj. Vstal je sicer zopet, vendar zdrav ni bil, pokašljeval je in dušilo ga je nekaj.

Pa mu tudi ni bila njegova Dora v bolezní to, kar je nekđaj o svoji bodoči nevesti sanjal. Ni ga tolažila, le kregala ga je, češ, zakaj v postelji lenobo pase; ni mu skuhala kaj boljšega, hránila ga je le s krompirjem. In žalostilo je to dobrega Jurija, da so se mu njegove nade tako izneverile.

A po veliki noči je moral Jurij zopet v postelj, katere ni več zapustil. Čakal je in Boga prosil, da dočaka vsaj še enkrat praznik sv. Vida, vaškega patrona, da mu zopet okiti mali oltarček, kakor je samó on znal. Vendar tudi ta želja se mu ni izpolnila. Baš nekoliko dnij pred sv. Vidom so ga zagreblí na pokopališču sv. Vida, in košate lipe, katere obkoljujejo malo pokopališče, razprostrle so svoje veje tudi nad njegovim grobom. Kadar cvetó lipe in šumi med listjem in med cvetjem lehák veterček, takrat pada dišeče lipovo cvetje na pozabljen grob pokojnega gribeljskega cerkovnika Jurija Šmíca. Pozabljen? . . . Ne. O prazniku sv. Vida, ko se zberó pobožni ljudje iz vse Bele Krajine na tem prijetnem mestu, ko upró svoje oči v goreči molitvi na mali, skromni oltarček, opazi pač marsikateri, da ni več tako vešče ozaljšan, kakor je bil preje, ko ga je kitila spretna roka pokojnega cerkovnika: takrat se spomnijo njega in izmoliijo nekoliko očenašev tudi za njegovo — dobro dušico.

Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega.

(Spisuje Tine Brdnik.)

XVIII. Plezovec.

Bilo je ponedeljek dné 7. januarja t. l. zvečer proti 11. uri, ko potrka Mihov hlapec na okno in me pokliče, naj brž grem Plezovca v sv. olje det, ker ga je konj nevarno brcnil v Beljaku. Vzdignivši se ter stopivši k oknu vprašam zavzeto: »Kóga? Plezovca?« — »Da, da«, dobim za odgovor. — »Precej pridem«, zakličem pri oknu ter se grem hitro napraviti.

Prestrašil sem se sicer te vesti o dobrem znancu, pa vendar bi se bil kmalu še smejal, ko se spomnim Plezovčeve postave in njegovega že več let najljubšega opravka: mešetovanja s konji po somnjih. Stopil mi je pred oči mož nizke postave, zmerom veselega obraza in razodevajoč v vsem svojem kretanju zgolj zadovoljnost. Oblečenega nisem videl nikoli drugače kot v kratkih, bodisi prtenih, bodisi rasastih¹⁾ hlačah, čez meča v modrih ali tudi belih nogovicah, ki se dvigajo iz priprostih, do gležnjev segajočih čevljev; v kratkem telovniku in jopiču, pa v kosmatem klobuku nad sivo glavo. O kakih brkah ali očalih nam ni treba govoriti.

Kmalu sem na vozu. Hlapca začnem izpraševati o bolniku, toda ta mi ne vé povedati drugega, nego da bolnik že nekoliko blede. V četrtinki ure sem že pred Mihovo hišo, odkoder je le še nekoliko stopinj do bolnikove. Miha me pričakuje pred vrati. »Kako pa je s Plezovcem?« vprašam hitro ter stopim raz voz. — »Bodete videli, da bi ga ne spoznali, tako je udarjen«, odgovori mi Miha potr t zaradi tolike nezgode svojega prijatelja. Vkupaj greva k bolniku. Vstopivši v malo sobo, zagledam možička ležečega na kratki postelji, z obezano glavo, silno zateklimi, rudečimi in višnjevimi licí, eno oko ima jako krvavo, krvava je tudi srajca in roke. Pri zavesti je takrat bil. Zato

¹⁾ rás je iz lanenih in volnenih nitij stkano domače blago.

moje opravilo ni bilo tako težavno. Za sv. obhajilo pa ni bil, ker ni mogel ničesar zavžiti in je bruhal včasih še nekaj krvi iz sebe.

Previdevši bolnika, poprašam njegove ljudi nekoliko po okoliščinah, kako se je vse to dogodilo.

Tedaj izvém, da je Plezovca še dopoludne okoli 10. ure brcnil konj v hlevu, ko je mož pokladal drugi živini. Sicer so ga drugi svarili, naj ne hodi tistemu konju preblizu, a kakor bi bil ménil, da se njega — takega konjskega prijatelja — vendar ne bo predrznil udariti, podal se je predaleč v nevarnost. Udaril ga je pod desno sence in obležal je možiček nezavesten.

Popoludne pa se je podal že sam na kolodvor. A ker je še vedno krvavel, niso mu hoteli dati vožnega listka. Kaj naredi? Kar peš jo vreže proti domu. Kmalu zunaj mesta privozi za njim njegov sosed, kateri mu je poprej pomagal iti v bolnišnico. Nekaj majhnega vidi pred seboj in hoja se mu tudi znana zdi, toda, kako bi si mogel misliti, da je to njegov ranjeni varvanec? In vendar ni to nihče drugi. Kaj hoče ž njim? Kar na voz ga naloži. Toda, ker se voz preveč stresa, začne Plezovec vnovič krvaveti. Dobro, da je topliški kolodvor blizu. Plezovec gre noter, toda tu se po zimi nič ne opravi. Sosed pa menèč, da bo páč Plezovec poprej doma nego on, požene konja. Plezovcu sedaj zopet ne kaže drugega, kot pot ubrati pod noge. Na Brnci se mu s pomočjo usmiljenih ljudij posreči, da vstopi v železniški voz. Trda mu je šla potem na Trbižu, kjer se je treba presesti, toda krščansko usmiljenje je slednjič vendar-le zmagalo. Zvečer ob tričetrt na sedem na domači kolodvor se pripepljavši, kréne jo v spremstvu nekega znanca kar peš proti domu.

»Za božjo voljo, kako pa je vendar mogel vse to zmagati?« vprašam vpričo bolnika, ki je kar mirno in tiho poslušal bojé se novega bruhanja krvi. »Pa še urno sem šel«, oglasi se sedaj

mož sam in vzdigne obvezano glavo, »»saj sem bil dosti bolj lehek, ker sem izgubil toliko krvi!«« Morali smo se vsi zasmejati, ker je povedal tako »tehten« razlog. Miha je pristavil: »To je ‚konjska natura‘.«

Domačim njegovim je bila napravila Plezovčeva svojeglavnost veliko skrb. Kako so ga vendar lepo prosili, naj ne hodi na sv. treh Kraljev dan od doma, naj pusti že enkrat tisto konjsko barantijo; toda kaj, ko si ni dal čisto nič dopovedati. In sedaj? Že kmalu popoldne začno dohajati žalostna poročila, kakšna se je bila očetu pripetila. Podajo se na večer čez Koren proti Beljaku. Po potu srečujejo ljudi in vozove, vračajoče se domov. Kogarkoli srečajo, vprašajo ga, kako je z očetom »pravo za pravo«? Vprašajo jih kakih desetero, toda skoraj vsakdo pové drugače, nekateri celó, da je oče mrtev. K sreči se pripelje tudi tisti sosed, ki je imel z očetom opraviti dopoldne in na večer, in ta jim razloži, kako je z očetom »pravo za pravo«. Vrnejo se torej Plezovčevi domači proti domu. Domov prišedši najdejo očeta že na peči. Hitro spravijo moža v posteljo in se posvetujejo, ali naj bi poslali pome. Ranjenec se še nekoliko brani, češ, nikar gospoda ponoči ne ‚križajte‘ (stalen izraz tu med narodom ob takih opravilih), saj me bodo prevedeli lahko še zjutraj. Toda, ker se vsi bojé, da kri preveč ne pritisne na možgane, ne obvelja bolnikova.

Sredo popoldne grem bolnika zopet pogledat. Že poprej sem bil izvedel, da se mu je obrnilo na boljše. Mislim si, danes mi bo pa mogel že sam kaj več povedati, kako je bilo, da ni ostal v Beljaku.

»Kako je kaj, kako?« vprašam ranjenca. Nekoliko glavo vzdignivši se mi posmeje rekoč: »O, je že dobro, hvala Bogu! Sevéda, otekel sem še.«

Ker ni sedaj po dnevu glava več obvezana in ker je na rani le košček kresilni gobi podobne tvarine, morem sedaj videti, kako strašno ga je moralo udariti konjsko kopito.

»Le mirno ležite in glavo naj vam obvežejo, da rane ne načnete«, rečem mu. Ni si namreč pustil posebno rad

rute privezati okoli glave. Na moje besede stori to postrežnica, a potem reče: »»Saj je ne bode dolgo strpel««. Mož pa povzame zopet besedo: »Dohtarja mi hočejo vsiliti; pa kaj je meni treba dohtarja, saj sem notri čisto zdrav. Tri rjuhe sena pripeljem sedaj-le doli z Lomičev (visoko ležeča senožet nad vasjo), ako bi bilo treba. Ali pa, če greva sedaj-le doli po veliki cesti, stavim, da vas še zadaj pustim.« Posmejem se in rečem: »Vi ste poseben človek. Tega pa vendar še ne vém prav natanko, kako in kaj se je z vami godilo tam v Beljaku, še to mi povejte!«

»»To je bilo tako-le««, in mož potegnivši z roko čez usta, začne. »»Ko obležim nezavesten, začno me močiti in »brihtati«, kakor mi je pravil potlej oni sosed. Ker me gostilničar, pri katerem že ostajam več ko dvajset let, ni hotel imeti v hiši, gre moj dobri sosed nznanit ves dogodek policiji. To je pomagalo. Kmalu prineseta dva krepka moža neko »trugo« (nosilnico). Takrat sem prišel že k zavesti. Opazivši tisto »trugo«, rečem: Čemu meni »mrtvaška truga«, saj sem živ? Nič ne pomaga. Po sili me spravita vanjo in preneseta v bolnišnico. Tam v tisti sobi, kjer me izložé, stalo je več postelj z ženskimi bolniki. Dohtar je brž pri rokah, dobro me pogleda, ukaže me lepo omiti in osnažiti, dá mi nekaj piti, da strjeno kri izbruham in me skrbno obveže. Nato pa reče, da moram tam ostati najmenj tri dni. Kaj? rečem sam pri sebi, tri dni tukaj, kaj bom pa počel? Našega gospoda Henrika (kapelana) so menda dohtarji umorili, sedaj naj pa še mene! Že vém, kakšno bom naredil. Vprašam ga za račun, a on neče vzeti ničesar. Torej se mu zahvalim z besedo. On me sicer še pridržuje, toda, ko stopi v drugo sobo, popiham jo skozi duri, in mahnem naravnost proti kolodvoru; saj mi je bil lastnik tistega konja dal dva goldinarja. Ženske so mi močno branile uiti, a kaj bom jaz tam med ženskami! Zato sem jo pobrisal.

Kogar v mestu srečam, vsakdo se me ustraši zaradi take glave. Nekateré ženske mi ponujajo kar rute, ena še čisto novo, da se zavijem še boljše. Štiri sem prinesel

domov, eno pa sem nekje izgubil. Če sem srečal kakega znanca, vprašal sem ga še, kako je prodal. Pa malokateri bi me bil spoznal, ako ne po govorici. In slednjič sem, kakor smo se menili že zadnjič, prišel še dosti srečno domov.«

Sedaj se možiček zadovoljen odkašlja, potem pa veselo nadaljuje: »Miha, oj ta je pravi prijatelj, ta! Danes je bil že gotovo devetkrat pri meni. Zmeraj me hodi popraševati, kako se počutim v glavi. Poprej-le, ko sva bila sama, vprašal me je prav skrbno: »Ali si poznal rajnega gospoda na Brnci?« — »Sevéda sem ga poznal; kolikokratov sem mešetoval pri njem!«, odgovorim. »Ali še veš, kaj je tisti gospod večkrat rekel o konjskih kupcih in mešetarjih?« — »Ne pade mi ravno sedaj v glavo.« — »Povém ti pa jaz. Rekel je to, da taki ljudje duše puščajo doma. Vidiš, tudi ti si dušo pustil doma. Ko bi jo bil imel pri sebi, bil bi ti jo konj tako izbil, da bi je ne ujel nikedar več.« — »E, Miha ima še zmeraj kake posebne burke.« — »Saj jih še v časnik pošilja doli v Ljubljano«, pristavim jaz. — »Ali res?« oglasi se mož, »tega pa še nisem slišal.« Jaz pristavim: »Saj sem vam ravnokar povedal jaz, torej ste vendar slišali. Pa še to vam lahko rečem, da še vi niste varni pred njim, on vse spravi na dan, kar le kaže, staro in novo; saj ga poznate že dlje časa, ko jaz.« — »Vse, vse«, zamrmra mož zamišljeno.

Malo pomolčiva, potem pa povzamem besedo zopet jaz. »Vidite, Bog je pa vendar-le neizrekljivo dober proti vam, ker vas je obvaroval gotove smrti in ker ste mogli še prevedeni biti. Le za eden prst više, na sence naj bi bilo zadelo kopito, in izdihnili bi bili na mestu. Ne morete se mu dovolj zahvaliti.« — »Res je res«, pritrди mi bolnik, »sedaj bom pa že moral malo bolj skrbeti za svojo dušo.«

»Ali niste bili že poprej nekikrat prevedeni za smrt?« vprašam na to moža. »Sevéda sem bil. Takrat so me pa naš gospod fajmošter prevedeli.« In kazaje z roko na desno stran, pravi: »Hišo smo nekaj prezidavali na tej-le strani, jaz pa sem padel čez zid in se potolkel

prav hudo. Vendar sem bil, hvala Bogu in sv. Jožefu, kmalu zopet dober.« — »Koliko ste sedaj stari?« vprašam ga na to. Plezovec odgovori: »Kmalu jih bom 78; kaj ne, veliko jih je?« Jaz pripomnim: »Zato pa tudi ne morete pričakovati, da bi vas Bog še mnogokrat s tako silo opomnil smrti in večnosti.« Na to se poslovim od bolnika.

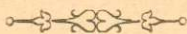
Drugi teden greva z Miho vkupaj k Plezovcu. Mož leži na peči, ko vstopiva v hišo. V hipu je na tleh, postavi se pred naju in zadovoljno usta nategnivši, reče: »Sedaj sem pa že čisto dober, zdrav sem kot riba, pa pokazati vama imam nekaj.« Urno steče v drugo sobo, odkoder naglo prinese nekaj v papir zavitega. Odvivi skrivnostno reč, pokaže nama dva zoba. Miha reče: »Glej, prav kakor konjski zobje!« In Plezovec se nasmeja na ves glas in pravi: »Le poglejta: dva zoba mi je kopito izbilo, kaki trije pa še prav neukretno stojé v mojih čeljustih, kakor bi si klicali nasproti: Ti drži, jaz ne morem!«

Ker je imel eno lice že popolnoma splahneno, rečem mu, da je po eni strani že zopet ves stari Plezovček. To je bilo možičku jako po volji.

»Jaz bi rad prijel kar za delo, šel bi n. pr. drva vozit z gore, toda domači me ne pusté iz hiše«, potoži nama ojačeni bolnik. Jaz ga hočem pomiriti, češ, naj le še potrpi doma, dokler se bolno lice ne zaceli popolnoma, da se mu ne prisadi. Miha ga pa podraži: »Pa tudi za kvaterno sredo, ko bo zopet somenj v Beljaku, moraš se dobro utrditi.«

Na Mihov dom prišedši, poprosim ga, naj mi pové kaj iz prejšnjega Plezovčevega življenja. In to, kar mi je povedal Miha takrat, izveš v nastopnih odstavkih, dragi čitatelj! Poprej pa še opomnim to, da do one noči, ko sem molil pri njem litanije za umirajoče, nisem slišal Plezovca še nikedar imenovati s krstnim imenom, dasi sem bil v njegovi bližini že prav mnogokrat. To je nekako podobno tistemu Ratečanu, ki se tudi ni mogel spomniti, kako je ime njegovi lastni ženi. Vprašan po njenem imenu, odgovoril je: »Jaz jej kar ,aná' t. j. (óna) pravim.«

(Konec.)

Deklici v spomin.

Spolnila zdaj si šestnajst let,
Končavši šolo, stopaj v svet.

Ne bom te več učil kot prej,
V spomin pa to ti dajem, glej!

Ta knjiga lična je očém,
Da bolj je duhu mična, vém.

Molitvenik budilen res,
Kot bil klicar bi iz nebes.

»Za Kristom hodi!« lep naslov,
V spominu zmer ti bodi nov!

Platnico lepša sveti križ,
Kje volje moč, kot v njem dobiš?

Zapono ima knjiga ta,
Deklè, zapiraj vrt srcá!

V njej list noben ni prazen, bel,
Vsak dan nabiraj dobrih del!

Zdaj z Bogom! — Bog bo tvoj čuvaj,
Pa moli tudi zame kdaj!

Fr. Krek.

Matej Cigale — slovenski jezikoslovec.

(Spisal J. D.)

(Konec.)

Mnogo poučnega ima v »Nov.« l. 1882: naj bi včasih rabili tudi kak latinski izraz, če ni dobrega slovenskega, n. pr. prenotacija m. probeležba (Levstik); pogrešno je: justični minister, dočim on (Cigale) že toliko časa rabi v jur.-pol. terminologiji za Justiz po Srbih: pravosodje, toda nihče se ne briga za jezik, tako da je *difficile satyram non scribere!* Sploh se te tujke ne pišejo prav, n. pr. justica mesto justicija, finance m. financije, kakor pišemo pravilno: inteligencija itd.

Za confisciren ima državljanski zakonik od leta 1873 po Stritarjevem navetu: zaseči, a naše novine poprek pišejo: zapleniti, ugrabiti, kar je vendarle neumestno, ker zvrševanje uradne oblasti ni niti grabež, niti plen. Za Aichamt zagovarja slov. izraz *meroizkusni* urad proti Levstikovemu *merosodni* urad.

Erwerbsteuer pridobnina bolje nego dobitkovina, ker to je: Gewinnsteuer. Nekaj izrazov za poštarstvo in vojaštvo ima ravno tam, n. pr. prejemna pošta Aufgabepost, oddajna pošta Abgabepost; vojstvo za Heer, stalež (Stand),

dopust (Urlaub) ne odpust; vršba (Betrieb) mesto obrtalo (Erjavec) i. dr. Pravilneje se mu zdi pisati sodišče nego sodnija, ker končnica *ija* ni prav slovanska: on sicer ne bi sprejel Levstikovega izraza sod (Gericht), pač pa adjektiv *sodni-a, o*, ki je edino pravi, ne pa sodnijski, sodiški, sodniški; richterlich se lahko reče: sodniški; tako treba torej pisati: *okrajno-sodni* itd.

Leta 1883 pravi, da ne bi zdaj več slovenil *bürgerliches Gesetzbuch*: državljanski zakonik, marveč grajanski, kakor uči to že Škrabec. Da bi bil razloček med zakonom (*lex*) in zakonom (*matrimonium*), svetoval je prej enkrat, pisati drugo: sveti zakon, zdaj (1883 l.) *ženitba* po Hrvatih; m. zapasti (*verfallen*) bolje: dospeti, doteči; za: *Vermögen imovina*, imenje — bolje nego premoženje, *imovinsko* pravo bolje, nego premoženjsko pravo (Tavčar), mesto ru-bežen rubilo, m. dedščina (Tavčar) *dedina*.

Umeva se, da ne moremo vsega navajati do pičice, kar je pokojni Cigale

nasvetoval za slovensko pisavo ali pa tudi vanjo uvel. Reči smemo, da poleg Levstika ni slovenskega jezikoslovca, ki bi bil vedno kot paznik nadzoroval in motril slovensko pisavo, pilil, likal in čistil, kakor je bil Cigale. Bil je on — po navadi recimo — praktičen jezikoslovec. Znano je, da je svojo jezikoslovno spretnost uporabljeval prevajaje in uredovaje občni državni zakonik za Slovence. A naravnost je podal Slovencem dve deli, kateri bodeta njegov spomin oznanjali poznim rodovom: Nemško-slovenski slovar, izdan ob troških vladike Wolfa, in »Znanstveno terminologijo«, ki dopolnjuje prvi slovar. Nemško-slovenski slovar (»Deutsch-slovenisches Wörterbuch«) je izšel l. 1860. Predgovor je pisan sevéda nemški, iz katerega povzemamo to-le: »Ker so pred vsem spoznali, da je treba urednika, ki bi vse gradivo, od posameznikov nabrano, na mnogih mestih nedostatno, spravil v enovit red, izpopolnil in za tisek pripravil, predlagal je gosp. dr. Bleiweis blagovoljno mene za to delo. — Mislil sem, da ne smem odtegovati svojih slabih močij narodnemu delu in prevzel sem težavno delo, za katero so mi poslali že v marcu 1854 precéj pripravljenega blaga z dragocenimi doneski najboljših pisateljev in raznovrstne slovarske zbirke: vse to sem dovršil z božjo pomočjo l. 1859.« Da je imel pravi mož uredovanje slovarjevo v roki, to nam priča vsakdo, ki je slovar kdaj rabil. Odlikuje se po svoji račljivosti in tudi natančnosti. Slovenščina je od leta 1860 res lepo napredovala, a slovar še sedaj ni zastarel in ponuja še vedno res čistih in primernih besedij slovenskemu pisatelju, slovenskemu uradniku za vse potrebe.

A enega nedostatka se v slovarju ni mogel ogniti. Znanstva slovenskega še ni bilo skoro nič takrat, ko je izšel slovar, zato je morala znanstvena terminologija biti nedostatna. Kakor se razvija veda, tako se razvija tudi terminologija. Zato je bila posebno od l. 1871 sém, odkar se je začela slovenščina obilnejše rabiti v srednjih šolah, želja vedno nujnejša, naj bi se sestavila znanstvena terminologija. Delovali so takrat profesorji kaj pridno: prof. Tušek za rastlinstvo in

računstvo, prof. Erjavec za živalstvo in rudninstvo, pozneje somatologijo, enako tudi drugi slovenski profesorji na srednjih šolah. V tej potrebi zopet pomore naš vrli Cigale. L. 1880 izda »Matica Slovenska« knjigo njegovo z naslovom: »Znanstvena terminologija s posebnim ozirom na sredna učilišča« v nekoliko manjšem formatu od slovarja na 171 straneh. Ne morem si kaj, da ne bi iz te za naše slovstvo tako pomenljive in prekoristne knjige nekoliko podal čitatelju, kar nam podaja Cigale v slov. »Predgovoru«, h krati naj so ti odlomki tudi najboljša slika njegove pisave.

»Ni kazalo drugače, nego sestaviti s porabo hrvatske enakšno slovensko terminologijo. Imamo sicer slovarje nemško-slovenske, zlasti po darežljivosti blagega biskopa Wolfa na svetlo dani, okoli katerega sem se jaz trudil res da z vsem dušnim naporom, ali izdelovanje — začeto s premalo pripremo — teklo mu je vendar nekako prenašlo, da ima omenjeni slovar v sebi marsikaj pogrešnega, da je kjekod nedostaten a sosebno, da je v posameznih izrazih premalo določen, prepoln jednoznačnic ali soznačnic (sinonimov).

Res je dalje tudi Matica slovenska izdala več prirodoslovnih, prirodopisnih in zemljepisnih knjig s pridodanimi terminologijskimi slovarčki, niti bode knjigam tem kdo z razlogom mogel odrekati veliko važnost in najprvo potrebnost za slovenski jezik . . .

Ali je silno mučno pišočemu iskati besed zdaj iz te, zdaj iz óne knjige, vsled nepopolnosti pridodanega slovarja iskati mnogokatere tudi zastonj, in poleg vsega tega vendar izrazi iz drugih znanstev, sosebno iz filozofije še nikakor niso bili trdno ustanovljeni. Sklenem torej po gori omenjeni češki in hrvatski terminologiji — z razborno porabo znanstvenih knjig, ki jih je Matica naša izdala, gradiva, kar sem ga sam nabral, kakor tudi slovarjev ruskih in staroslovenskega Miklošičevega lotiti se spisovanja enakšne naučne terminologije za Slovence.¹⁾

Tako je postala le-ta knjiga.«

¹⁾ Str. IV. V.

Poleg tega še nekaj opazek o namenu knjige in o nekaterih Cigaletovih načelih:

»Namera mi je bila s to knjigo svoj véliki slovar tu popraviti, tam dopolniti in povsod točneje določiti. Ali bojim se, da se bode mnogokateremu tudi v njej zdelo, da je preveč sinonimov, premalo potankosti in določenosti. Kjekod utegne res takó biti ter se stvar prepušča bodočnosti; ali pomisli naj se to: — izrazi različnih jezikov ne ustrezajo eden drugemu do pičice, ne pokrivajo se takó, da bi bilo moči potrebovane zlasti neenovite pojmove v vseh jezikih enakobrojno izraževati. A kar se zopet tiče popolnosti slovarja, vredno je na um vzeti, da nam ni treba celo vsake nemške besede, ter spomniti se razločka med nemščino in latinščino, ali pa med latinščino in grškim jezikom, po vzoru katerega je n. pr. Ciceron z vidnim trudom in rekel bi, z neko deviško plahoto umerjal Latincem filozofijske izraze. Slovansščina se v tem bolj latinščini enači ter se zlasti v številu samostavnikov nikakor ne more meriti z nemščino. Že v pričujoči terminologiji stoji mnogokateri samostavnik, ki — da si sam o sebi potreben — bode v slovenskem spisu le malokje res prav na svojem mestu, ker slovenski jezik bolj z glagoli oroduje, nego samostavniki. Nemški: eine störende, hemmende Wirkung äussern, porečeš prosto: motiti, narušati, ovirati, in kjer se ti glagol niti ne dá prirediti v samostavnik, tam se itak — hočeš nočeš — z glagolom zadovoljiti moraš.«²⁾

»Moške samostavnike tuje korenike, kakor: jurist, pesimist, optimist, pišem

²⁾ Str. IX.

jaz po Rusih takó, namreč brez — a, s katerim v sklanjanji uže itak ne vémo prav kaj početi.

V tujkah pisati *št, šp* namesto: *st, sp* imam jaz za razvado jezik grdečo, ter pišem: perspektiva, statistika itd.

Za gerade v matematiki pišem po g. Levstiku z ozirom na staroslovenski, ruski in češki jezik: *prem*, a za eben raven, za recht prav (n. pr. pravokoten, rechteckig), bodoč da tu vsekakor potrebujemo znanstvenega razločka, in ker nam beseda *prem* ni še popolnem izmrla; primerjaj: *prema* prednja, zadnja (na vozu); *opremek*; *akoprem* (= akoprav); *spremiti*, *opremiti* (= spraviti, opraviti). Tudi Čehi dandanašnji govore največ: *rovná čára*, a v knjigi imajo: *přímá*.

Za Gut, Güter, ne dobodemo boljšega nego je: *dobro* (gen. *dobra*, plur. *dobra*, *dober* itd.).

V neki izgovor nekaterih dotičnih nedoslednosti v knjigi in da pokonstatujem svoje mnenje o tem, bodi tukaj pristavljena opomnja o glagolih 2. vrste. Po zahtevih slovenskega narečja in da bi srbsko-hrvatskemu jeziku pritegnili še v tem, imelo bi se pisati: *ganoti*, *sklenoti*, *ugasnoti* in dalje: *ganen*, *sklenen*, *ugasnen*, *ganenje* ali *ganotje* itd. No, dokler se temu upirajo najbolji slovenski pisatelji, dajóč takim glagolom v nedoločniku obliko glagolov 4. vrste, ne more se z razlogom ugovarjati proti oblikam: *ganjen*, *ganjenje*, *sklenjenje*, izvedenim iz nedoločnika po 4. vrsti.«

Toliko naj zadostuje, da spoznamo vsaj nekoliko Cigaleta-jezikoslovca. Hrani mu, Slovenec, hvaležen spomin!

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

(Spisal dr. Fr. L.)

Ker si je stavil naš list tudi nalogo, da podaje včasih pregled o znamenitih pojavih v slovenskem slovstvu, naznanjam danes izdajanje zbranih del dveh večjih slovenskih pisateljev:

Josipa Stritarja in Josipa Jurčiča. Prvo je bilo dovršeno lansko leto, drugo se vrši še sedaj.

„Josipa Stritar-ja zbrani spisi.“ V 6 zvezkih so izšla l. 1887 in 1888 zbrana dela Jos. Stritarja pri Kleinmayru in Bambergu v Ljubljani in sicer vsako leto po trije zvezki. Zadnji zvezek

ima tudi Stritarjevo podobo. Zvezki so res okusno uravnani, zunanja oblika v mal. 8° je lična in dela čast tiskarni in slovenski (?) umetnosti. Cena je precejšnja: šest zvezkov sešitih stane 15 gold.; v francoski vezbi 20 gold. 70 kr. — Spisi so tako-le razrejeni po zvezkih: *I. zvezek*: Poezije. (Str. 11—320.) — *II. zvezek*: Pripovedni spisi (Str. 7—424): Svetinova Metka (7—65), Zorin (67—188), Gospod Mirodolski (189—424). — *III. zvezek*: Pripovedni spisi. (Str. 7—366): Sodnikovi (7—230), Rosana (231—312), Priletnega samca sveti večer (313—329), Mož z mačico (331—354), Odpusti! (355—366). — *IV. zvezek*: Prizorni spisi. (Str. 7—402): Pismo (7—61), Oderuh (63—81), Zapravljivec (83—98), Najemnina (99—119), Rejenka (121—145), Iz Bosne (147—157), Očetovo pismo (159—162), Očetov god (163—171), Kosana (173—179), Klara (181—209), Zorko (211—267), Po velikem požaru (269—277), Nedolžen (279—311), Pravo junaštvo! (313—324), Klasične podobe (325—339), Apostrof (341—366), Živalski pogovori (367—387), Zimske podobe (389—402). — *V. zvezek*: Poučni spisi. (Str. 7—451): Kritična pisma (7—59), Preširen (61—108), Pogovori (109—451). — *VI. zvezek*: Razni spisi (Str. 7—442): Triglavan iz Posavja (7—32), Deveta dežela (33—78), Vino (79—92), Želodec (93—102), Sol (103—108), Sreča (109—116), Ko bi človek vse videl in vedel (117—126), Hudi stric (127—170), Oče za sina (171—178), Popotna pisma (179—222), V Ljubljano (223—229), Nekaj posebnega (231—236), Znanstvena terminologija (237—242) Nova knjiga (243—254), Preširna na spomin (255—261), Glasba (263—268), Župnik Wakefieldski (269—276), Slovenska imena (277—287), Šestomer slovenski (289—302), Zona (303—326), Spomini (327—351), »Zgodnji Danici« (353—368), Dunajska pisma (369—425), Sreč (427—442).

Stritarjevi spisi so bili ponujeni že »Slovenski Matici«, a ni jih sprejela, ker so mnogi spisi slovenskemu občinstvu že tako ali tako v roki, zlasti pa ne »zaradi duha, ki veje v spisih in kibine ugajal večini matičnih družbenikov.« (Letopis »Mat. Slov.« 1886, stran 236.) Zadnji razlog je bil za »Matico« odločilen. Ta sodba prvega našega slovstvenega zavoda je tudi moja sodba. Velik del čitajočega slovenskega občinstva sodi enako in to je razlog, ki nekaj velja. Zato se ne strinjam z namenom tega izdanja, v katerem nahajamo tudi one spise, ob katerih se je najbolj spodtikala kritika. Gosp. Stritar je pisatelj od nog do glave, neznatno stvarico ti zna zanimivo opisati, da te nehotečega zanjo navduši. Njegova nevezana beseda je lepa, jasna, lahka in h krati govorniška. Slomšek je z besedo in z vzgledom učil pristno slovensko pisati. Žal, da se ga je držalo nekoliko napak, katere bi bil lahko popravil, a jih pač ni spoznal. Slomšek-ova veljava je segala sicer daleč, a vendar ne dovolj v svetno slovstvo. Tu je dovršil zlasti Stritar, kar je začel Slomšek: slovensko pisavo je ogladil, očistil, umeril, da se moremo sedaj ponašati z lepo slovensko prozo. Tudi kot pesnik je vtisnil Stritar svoji dobi dovolj znaten pečat. P e s n i š k a o b l i k a slovenska je dospela po njem do one dovršenosti, s katero se lahko ponaša tudi pred

velikimi narodi. To so obče priznane zasluge Stritarjeve. — A žal, da ne moremo istega spoštljivega priznanja izreči o idejah, o duhu njegovih spisov. Kot pesnik ima on jako sprejemljivo srce. Odpiralo se je vzorom, kateri se zdé vzvišeni, ki imajo čarobno moč: a pred jasnim umom, pred natančno sodbo stroge pameti ne morejo obstati ti vzori. O tem se čitatelj najlože prepriča opazujoč, kako sodi pisatelj o eni in isti stvari na raznih mestih. Oni, ki motrijo zgodovino duševnega življenja našega naroda v zadnjih štirih desetletjih, vedó, od kod prihaja ta duh pesnikov. Vsekako smemo reči, da res naroden ni ta duh in narodu našemu ne ugaja. Stritarjeve ideje ne morejo narodu koristiti in ako bi mu jih omikanci, ako bi vzgojevalci mladine prav po mladini narodu vsiljevali in vcepjevali Stritarjevega duha, pretrgali bi narodni razvoj in postavili narod na nevarno stališče.

„**Josipa Jurčiča zbrani spisi.**“ — Precej po smrti Jurčičevi (3. maja 1881) se je ustanovil »Odbor za Jurčičev spomenik«, v katerem so bili ti-le gg.: Dr. V. Zarnik (predsednik), dr. H. Dolenc, Peter Grasselli, Ivan Hribar, Franc Levstik, dr. Ivan Tavčar, prof. Toma Zupan, dr. Jos. Starè (blagajnik), prof. Fr. Levec (tajnik). Spomenik naj bi bil trojen: prvič spominski kamen na grobu pri sv. Krištofu, drugič spominska ploča na rojstvenem domu, tretjič slovstven spomenik v zbranih spisih. Prihodnje leto (1882) je izšel 1. zvezek »zbranih spisov« in sicer »D e s e t i b r a t«. Roman. Zal. in na svetlo dal »Odbor za Jurčičev spomenik.« Uredil Fr. Levec. Ta zvezek prinaša tudi to-le naznanilo: »Josipa Jurčiča zbrani spisi izidejo v desetih po 18 do 20 tiskanih pol srednje osmerke obsežnih zvezkih. Prvih šest zvezkov bode obsežalo romane, novele in povesti; sedmi zvezek pesni, balade in dramatične spise; osmi studije, feuilletone in nekatere politične članke; deveti literarno ostalino, osobito na pol dovršeni roman »Slovenski svetec in učitelj«; deseti obširen životopis s pisateljevo podobo in raznimi listi njegovimi. Vsako leto nameravamo izdati po tri zvezke.« A ta načrt se je izvrševal tako, da je 1. 1884 izšel 2. in 3. zv., 1. 1885 — 4. in 5., leta 1886 — 6., 1. 1888 — 7. in pred kratkim je izšel 8. zvezek. A tudi izdajateljstvo se je premenilo: 5. zvezek je dal na svetlo še »Odbor za Jurčičev spomenik«, a 6. zvezek je »založila in na svetlo dala »Narodna tiskarna«; enako tudi 7. in 8. zv. Vzroki so pač največ gmotni, ker se je razpečavanje vršilo le počasno. Odbor je odstopil Jurčičeve spise »Nar. Tiskarni«, ker se je nadejal, da se bode tem potem nadaljno izdajanje pospešilo. Znižala se je tudi cena in je sedaj vsakemu zvezku 60 kr.

Vsebina dosedaj izšlih zvezkov je ta-le: *1. zvezek*: Deseti brat. Roman. — *2. zvezek*: I. Jurij Kozjak, slovenski janičar. Povest iz 15. stoletja domače zgodovine. — *II. Spomini na deda Pravljičice in povesti iz slovenskega naroda* — *III. Jesensko noč mej slovenskimi polharji. Črtice iz življenja našega naroda.* — *IV. Spomini starega Slovenca ali črtice iz mojega življenja.* — *3. zvezek*: I. Domen. Povest. — II. Jurij Kobilca. Izvirna povest iz časov lutrovske reformacije. — III. Dva prijatelja. — IV. Vrban

Smukova ženitev. Humoristična povest iz narodnega življenja. — V. Golída. Povest po resnični dogodbi. — VI. Kozlóska sodba v Višnji Gori. Lepa povest iz stare zgodovine. — 4. zvezek: I. Tihotapec. Povest iz domačega življenja kranjskih Slovencev. — II. Grad Rojinje. Povest za slovensko ljudstvo. — III. Klošterski žolnir. Izvirna povest iz 18. stoletja. — IV. Dva brata. Resnična povest. — 5. zvezek: I. Hči mestnega sodnika. Izvirna zgodovinska povest iz 15. stoletja. — II. Nemški válpet. Povest. — III. Sin kmetskega cesarja. Povest iz 16. stoletja. — IV. Lipe. Povest. — V. Pipa tobaka. Povest. — VI. V vojni krajini. Povest. — 6. zvezek: I. Sosedov sin. — II. Moč in pravica. — III. Telečja pečenka. Obraz iz našega mestnega življenja. — IV. Bojim se te. Zgodovinska povest. — V. Ponarejeni bankovci. Povest iz domačega življenja. — VI. Kako je Kotarjev Peter pokoro delal, ker je krompir kradel. — VII. Črta iz življenja političnega agitatorja. — 7. zvezek: I. Lepa Vida. Roman. — II. Ivan Erazem Tatenbah. Izviren historičen roman iz sedemnajstega veka slovenske zgodovine. — 8. zvezek: I. Čvet in sad. Izviren roman. II. Bela ruta, bel denar. Povest. — Iz tega pregleda je čitatelj razvidel, da se je tudi gledé vsebine premenil prvotni načrt.

Večina Jurčičevih spisov je Slovincem toliko znana, da ni potreba podajati o njih tukaj kritike. Pisava Jurčičeva je v tej izdaji tako popravljena, da ustreza sedanjim zahtevam. A nekaj treba pripomniti.

Ne vém, je-li kje kak pisan ali nepisan zakon, da se morajo v »zbr. spisih« izdati prav vsi spisi pokojnega pisatelja, ne vém, ali je to nameraval omenjeni »odbor«, ali ne. Rekel bi, da ne. Kdo more najti vse spiske pisatelja, ki je bil urednik velikemu listu, kdo bi hotel vse mrvice pobirati! Sodim pa, da se ne skaže pokojniku nikaka usluga, ako se povzemo v zbrane spise tudi taki spisi, katerih bi pisatelj v poznejših letih ne odobral. In tako sodim, da bi pokojni Jurčič ne odobral izdajateljevega, recimo raje, urednikovega ukrepa, vsled katerega je v »zbrane spise« prišel tudi spisek: »Bela ruta, bel denar.« Ali ima kaj estetične vrednosti? Ali je pisava vzorna? Ali sta vredna junak in junakinja našega občudovanja? Tudi povest mora biti resnici primerna: to sklepanje dogodkov in značajev, katere nahajamo tu, naravnost — ni pesniško. Ta spis že sam po sebi dovolj kaže (ako bi se tudi ne ozirali na leto njegovega rojstva 1874), da ga je narekovalo kaj drugega nego pesniška navdušenost. In sedaj ga čitateljem ponujati — je-li to usluga pokojniku? Rečem lahko, da bode boljši del čitateljev, ki je doslej kot vzornika cenil Jurčiča, premenil svojo sodbo. Ali naj rečem s pripovedovalcem: »Od vóla se ne smé več zahtevati, nego govedine, od svetá ne več, nego dati more; prijatelj, bodiva filozofa . . . !«? Ali naj naredimo že dijake za take »filozofe«?

Toliko je tudi dosti umljivo pojasnil zadnji zvezek, da vzgojitelji in duhovniki pazímo, na kaj se naročamo in kaj priporočamo,

„Svoji k svojim.“ Veseloigra v enem dejanji. Spisal dr. J. Vošnjak. V Ljubljani. Tisk in za-

ložba »Narodne Tiskarne«. V mali osmerki 32 str. Cena 30 kr. — Igrica je priprosta, na lahko zapletena, da se kaj lahko, a prijetno razvozla. Igrala se je v »Čitalnici ljubljanski« o priliki odkritja Vodnikovega spomenika.

HRVATSKO SLOVSTVO.

(Piše —è—.)

Knjige „Maticе hrvatske“ za leto 1888.

Dalje časa že se je oziral marsikateri rodoljub na »Matico hrvatsko« in se veselil knjig, katere mu je letos obetala. Govorilo se je, da izidejo koncem maja, vendar so se malo zakasnilo, kar pa ni čudno. Pred nekoliko dnevi je prejel vsak naročnik za jako malo svotico treh goldinarjev devet raznovrstnih, izvirnih knjig, a oni, kateri pridene še dva gld., dobi po vrhu še dve knjigi, kateri sta izšli v posebni knjižnici. Zunanost knjig, za kar čast »dionički tiskarni«, taka je, da tudi lahko tekmuje z najlepšimi izdajami drugih, večjih, tudi neslovanskih narodov. Vsebinsa strinja v sebi raznovrstnost in dovršenost. Vsak stan, vsaka starost dobi v »Matici« sebi primerno knjigo. Dijak se bode navduševal z »Iskricami« Nikole Tommasea; rodoljub bode prebiral kneza Nikola Zrinjskega, prebiral bode životopisa dveh hrv. junakov, borcev »za krst častni i slobodu zlatnu«: Marka Mesića in Luke Imbrišinovića; zgodovinar bode vzel v roko zgodovino rimskih cesarjev, in zgodovino Herodotovo; zemljepisec se bode zabaval s Hoićevimi »Slikami iz občega zemljopisa«, trgovec in obrtnik s »knjižnico za hrv. trgovca«, kdor se peča s slovtvom — Brozove »Črtice iz hrv. književnosti«, a kogar veseli zabava, najde v »Zabavni knjižnici« obilo zabave. »Matici« moramo priznavati posebno to, da se izdajajo knjige, katere ne zanimajo samo enega, ali pa eden stan, marveč vse so tako pisane, da jih vsakdo lahko čita. Vse so tako prijetno pisane, da se ne bode nihče z njimi dolgočasil; niso pisane suhoparno, učnjaško, nego priprosto, zabavno in lahko umljivo. In to je, ménim, tudi nekaj. »Matica« je središče hrv. slovstva; kar je boljih del, izidejo v »Matici«, izvzemši sevéda strogo znanstvene spise, katere izdaja »Akademija«. V »Matici« se res goji pravo leposlovje, ker tu izhajajo zabavne knjige pristojno pisane, ne pa tako gnjusno in umazano, kakor so pisane nekatere knjige, katere so zagledale beli svet izven »Maticе«. Hrvatje so v tem oziru že daleč zabredli; daj Bog, da ostane »Matica« vedno pri istih načelih, za kar hvala največ njenemu zaslužnemu, sedaj žali Bog že pokojnemu predsedniku Ivanu Kukuljeviću in pa neutrudljivemu tajniku Ivanu Kostrenčiću. Vendar dosti o tem, oglejmo si raje na kratko posamezne letošnje Maticine knjige.

Naj začnem s »Zabavno knjižnico«. Čez dolgo časa, skoraj čez trideset let, oglasil se je v »Matici« zopet hrv.-srbski književni veteran Matija Ban, ter poslal hrvatskemu narodu knjigo, v kateri se opisuje junak — ponos hrvatskega naroda in celega krščanstva. Knjiga slóve: „Knez Nikola Zrinjski“. Junačka drama u pet činova. — (Zab. knjiž. šte. 105—106). — 8°, str. 142. Cena 50 kr. — Ne bodem opisoval vsebine, saj

je vsakemu dobro znana; dosti je, da povém o knjižici le nekoliko stvari, katere je že sam pisatelj v »pogovoru« omenil. Mnogo pisateljev je že obdelovalo ta predmet, a najbolj znan je »Zriny« Nemca Körnerja, kateri je porabil ljubezen za steber, na kateri je naslonil svojo tragedijo. Res je, pravi Ban, ljubezen najvažnejša in najstrašnejša človeška strast in pisatelju dobro služi, vendar se ne smé pretiravati; a baš Körnerjeva tragedija je taka: izvedena je v nemškem sentimentalnem duhu, kateri nikakor ne pristoji onim slavnim hrv. junakom, kateri so branili Siget. In srečno, prav srečno je izbral pisatelj drugo ljubezen, katero opisuje večkrat prekrasna narodna pesem, ljubezen med sestrom in bratom, katera se je izvestno v onem bojevitim času često pokazala in nadkriljevala tudi spolno ljubezen. Tako ljubi tudi Ljeposava svojega brata Vojslava, ona bi vse raje izgubila, kakor pa milega brata; saj tako lepo in naravno toži za izgubljenim bratom:

»Što ja prije ne izgubih oči?
Tek počeo a već i dočeo,
Tek razvijem, a pokošen cv'jetak!
Otpalo mi moje desno krilo,
Ispalo mi srce iz njedara.«

Ali pa drugje:

»Oče sladki, koliko god blaga
Za mene si spremio sve podaj,
Sve za njegov odkup . . .«

Zaradi brata odide v turški tabor, v največjih nevarnostih ne izgublja duha in srečno reši brata. — Kdor pozna hrv. narod, pritrđil bode, da so še take žene med hrvatskim narodom, dasi je oni junaški duh, kateri je vladal za turških bojev, pač oslabeł. Junaška hči ima pa tudi junaškega očeta, vojvodo Sečujca, kateri sam bolan, druge navdušuje za boj in vzbuja za hrabrost, a ker ne more zaradi bolezni z Zrinskim skupaj umreti v junaškem boju, odloči se za ne manj junaško smrt. Odgovorivši namreč Ferhard-paši, kateri veselo kliče: »Naš je Siget!« —: »Srečno bilo, eto vam ga Turci!« — zapali smodnik in vzleti z materjo in z veliko množico Turkov in s trdnjavo v zrak.

Zrinjski sam, hrvatski Leonida, načrtan je tudi mnogo bolje nego v Körnerju. Tudi on ima srcé, gorko čuti izgubo svojega najstarejšega sina, ali vedno ostane junak, kateremu je najprej za osodo celega mesta, potem še-le za osodo njegove rodovine, in samo takega si moremo Zrinjskega misliti.

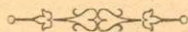
Še nekaj! Tudi Turki so izvrstno narisani. Posebno marljivo sta načrtana dva značaja, slavni sultan Sulejman in bosenski poturčenec Osman paša. Sulejman, pravi Turek je sicer strog, neomejen vladar, kateri ima včasih svoje muhe in je tudi okruten, vendar je tudi junak, kateri zna ceniti krepost in pa hrabrost. Jako prikupljiv je tudi drugi: Osman paša, v katerem se pretaka ista kri, kakor v Zrinjskem in drugih junakih, le vera jih loči. In prav je, da je pisec tudi Turke dobro orisal, saj so bili takrat tudi

oni junaki, a to le še povišuje slavo Zrinjskega in pa njegove čete, saj se ni boril s kukavicami, nego z izbornimi junaci.

Dosti o tem. Kratko, Banov Zrinjski je delo v vsakem pogledu izvirno, kakoršno že dolgo nij zagledalo belega dne v hrvatskem slovstvu. Posebno te pa razveseljuje krasen jezik in pa dovršena pesniška mera (trohajski deseterec).

Nov pisatelj — ne sicer nov na hrvatskem književnem polju, ker se je že dostikrat oglasil v »Viencu« in v drugih hrvatskih časopisih, nego med Maticinimi pisatelji — Vjenceslav Novak, podal nam je pripovedko: „**Pavao Šegota**“. — (Zab. knjiž. 107—109.) — 8° str. 203. Cena 75 kr. Pavel Šegota, porojen v priprosti kolibici pod Velebitom, ne daleč od obale sinjega morja, dovrši gimnazijske nauke v Senju z izvrstnim uspehom. Saj veste, da je največja želja priproste, dobre matere, da vidi svoje dete kot odraslega Bogu posvečenega mladeniča darovati Bogu nekrvavo daritev. To je tudi želela Pavlova mati in Pavel sam ni sanjal, da bode kdaj kaj družega, kakor svečenik, saj takó bode mogel največ koristiti svojemu siromašnemu narodu. Prišlo je pa drugače. Kar je bil Pavel v Senju, stanoval je pri dobri vdovi, katera je imela še boljšo hčerko Evico. In kar nenadoma obudila se je v mladih srcih Pavla in Evice ljubezen. Materi je bilo težko, težko, ko ji je Pavel povedal, da ne pojde v semenišče, vendar dopustila mu je dobra ženica, da se posveti drugemu stanu. A tudi dobri župnik — njegov skrbnik mu ni branil. In odšel je Pavel po dovršenih študijah v zlato Prago, poln idealov, poln upanja v boljšo bodočnost. Ali v Pragi zabredel je počasi v zla društva, veroval malovredni ženski, zagazil vedno bolj v blato, iz katerega se ni mogel več izkupati, čeravno so ga še vedno svarili nekateri dobri prijatelji in pa poštenjak župnik. Ali tudi župnik je umrl (mati umrla je že dolgo preje), in Pavel je živel vedno bolj razuzdano, zapravil je ves svoj imetek (mati je bila dobila po bogatem strijcu iz dalnje Amerike več tisoč), a ne samo svoj, nego tudi svojih dobrih sestic, slepe Jelice in pa pridne Dorice. Izgubil je imetek, izgubil celó vero v Boga, v svoje vzore in boljšo bodočnost. Naposled se je ves raztrgan v svojo domačijo vrnil, videl tam še edenkrat svojo nekdanjo Evico in se končal v morju.

Žalostna povest, vendar velikokrat resnična. Kolikokrat se slično izgubé dobri dijaki v velikih mestih, a temu so krivé največ slabe tovarišije. Ta knjižica došla bode dobro marsikateremu mladeniču v opomin. Pisava je lepa, sevéda ni brez nedostatkov, vendar glavno, pisana je pristojno. A odobravati ne moremo, da naš pisatelj, kakor i drugi, včasih slabe stvari, slaba dejanja tako mično popisujejo, kakor bi bilo dobra. Tako se nam n. pr. popisovanje samoumora ne zdí resnično. Samomorilcu pač težko blaži »sveti mir grudi« (prsa). A poleg dobrega namena in splošnega duha pisateljevega se nekako izgubé posamezni nedostatki.

Raznoterosti.

Levstikova slavnost v Velikih Laščah. Tudi Levstiku so postavili rodoljubi spomenik in odkrili ga dne 11. t. m. Spomenik ta je dvojen: 1. Spominska, iz kamena izsekana piramida na trgu v Laščah. 2. Spominska plošča pritrjena na rojstno hišo v Rétijah. Doneske za ta namen se nabirali pri rodoljubih; poseben odbor je skrbel, da se je izdelal ne predrag, a vendar primeren spomenik. Ker je imela slavnost mnogo sličnega sè slavnostjo Vodnikovo, ne kaže, da jo obširno popisujemo, toliko manj, ker je »Dom in Svet« postavil pokojniku, kolikor sedaj vémo, še najboljši spomenik, objavljajoč lani životopis njegov in natančen pregled njegovega delovanja.

Slavnost sama se je vršila dostojno. Slavnostni govor je imel gosp. notar in deželni poslanec Janko Krsnik. Govoril je o Levstikovem bednem življenju, njegovem pomenu in zaslugah na slovenskem leposlovnem in jezikoslovnem polju.

Dve reči naj nam oznanja in kliče spomenik Levstikov: kakor Levstik, céni Slovenec k re post in hôdi za njo do zadnjega izdihljeja! Trudi se pa tudi za temeljito učenost brez napuha in delaj ž njo čast domovini!

† Ivan Kukuljević-Sakcinski.

Bratje Hrvati žalujejo nad smrtjo enega izmed najodličnejših svojih sinov. Šel je v večni počitek — mož slave in časti. Bil je: umirovljeni veliki župan zagrebški, predsednik »Maticе Hrvatske« in »Hrvatskog arkeologičkog društva«, komandêr ruskega reda sv. Vladimira, častni člen »Jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti«, vseučilišč v Kijevu in Harkovu, dopisujoč člen akademiji nauk v Petrogradu, akad. v Pešti in Krakovem, v Kodanju, učenega društva v Belemgradu itd. Podajmo tu le kratke črtice iz njegovega življenja: Rojen je bil dne 29. maja 1816 v Varaždinu in vzgojen v Zagrebu v zavodu za plemenitaše. Od leta 1833—1842 je služboval kot vojak, potem stopil v civilno službovanje, odlikoval se l. 1848 kot voditelj naroda hrv. z veliko zgovornostjo.

Po raznih dogodkih se je odtegnil l. 1850 političnemu delovanju, deloval pa je do l. 1861 na slovstvenem polju. Od l. 1861—1867 je bil zagrebški veliki župan, na to po kratkem svitu nove časti banskega namestnika umirovljen s pičlo pokojnino.

Deloval je slovstveno že z Gajem in v »Danici« objavljaj pesmi. Spisal je dalje igrokaza: »Juran i Sofija« in »Stjepko Šubic«. Izdal je nekaj slovstvenih starin, osnoval »Društvo za jugoslovensku povjestnicu«, urejeval tega društva list »Arkiv«, pisal razprave, životopise, priobčeval večje preiskave, in »Matici Hrvatski« napisal l. 1887: »Glasoviti Hrvati prošlih vjekova«.

(Prim. »Dom in Svet« l. 1888, str. 30.) Njegovo slovstveno delovanje je torej jako obširno; učernih spisov v latinskem jeziku še omenili nismo. Gotovo mu bode »Matica Hrvatska« postavila dostojen slovstveni spomenik in priliko bomo imeli zopet ozreti se — morebiti obširnejše — na tega odličnega Jugoslovana. Tudi Slovenci ga ne bomo zabili.

† Adolfo Weber.

Ta slavni hrvatski pisatelj je umrl po noči od 6.—7. t. m. v Zagrebu 65 let star.

Več o njem povemo prihodnjic.

Dr. Gr. Oglar (Carbonarius). Objavljamo mali donesek k životopisu Oglarjevemu. »Slovenec« št. 181 t. l. prinaša v »Listku«: O tem slavnem nakelskem rojaku objavil je vrlo uređovani »Dom in Svet« v 7. šte. tekočega leta kratek, a zanimiv životopis. V njem se med drugim omenja, da je dr. Oglar do l. 1688., ko je postal zdravnik ruskega carja, služboval kot deželni zdravnik na Koroškem in Kranjskem. Ker pa še dozdej ni bilo nikjer omenjeno, da je ovi slavni mož služil tudi na Štajerskem in da je njegova soproga bila štajerska Slovenka, utegnejo naslednje životopisne drobtinice prijatelje domače zgodovine zanimati

L. 1681. umrl je večletni deželni zdravnik za Radgono in okolico dr. Janez Gašpar Zollner v Radgoni ter je bil 20. maja istega leta pokopan. Ker je kuga še vedno posamne žrtve pobirala, poslala je vlada takoj po smrti omenjenega zdravnika v Radgono dr. Gregorija Karbonarija, ki se je v hiši meščana Mat. Fluher-ja nastanil. Ko je slednji v prvi polovici januarija leta 1683. umrl, snubil je dr. Karbonarij njegovo vdovo in jo tudi dobil. Dne 3. avgusta l. 1683. bil je kot »Philosophiae- et Medicinae-Doctor, wie auch bestellter Physicus« ž njo poročen. Ta mu je v Radgoni porodila dvoje otrok, namreč 30. januarija l. 1684. Jakobo Sabino Rebeke, dne 5. septembra l. 1685. pa Marijo Antonijo.

Od l. 1686. naprej zgine njegovo ime v tamšnjih matrikah in ker se že l. 1687. imenuje Janez Mison »Medicinae-Doctor« in deželni zdravnik v Radgoni smemo sklepati, da je dr. Karbonarij Radgono zapustil l. 1686.

Sv. Marko niže Ptuja, 5. avgusta 1889.

M. Slekovec, župnik.

Jezikoslovna opazka. V zadnji šte. »D. in S.« se čita na str. 158, 1.: „... to velja tudi, če seka stavek kaka apozicija“ (tako čitaj mesto opozicija), „ali kak stransk stavek itd.“ P. Ladislav pa piše l. 1867, da v slučaju, ko bi apozicija sekala stavek, ne bi se smela staviti enklitika za glagolom. Vzgleđ torej bi se prav glasil: „Adam, naš praoč, je živel v raju.“ Tako P. Ladislav, kar se i nam zdi pravo.

V zadnji šte. str. 160, v. 29 od spodaj čitaj pred „—vnet“ unemal.

Cena: Za celo leto 2 gld.; za pol leta 1 gld. Uredništvo in upravništvo je v Marjanišću.

Izdajatelj, lastnik in urednik dr. France Lampe. Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani.